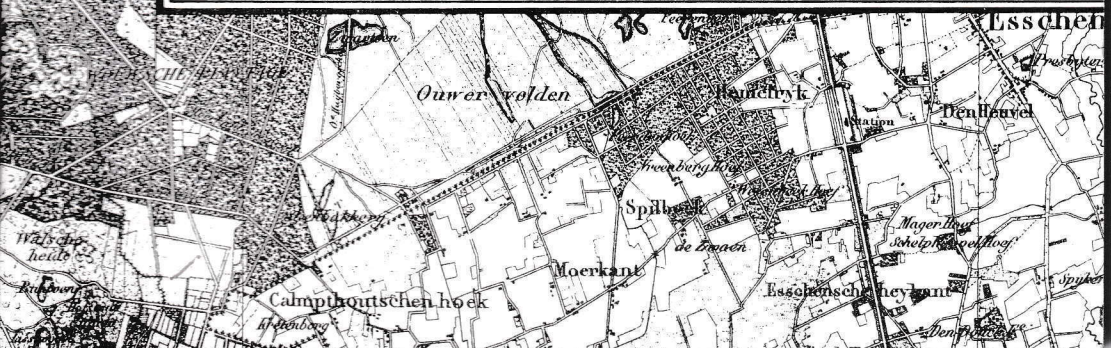

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-'98

Het Wit Gele Kruis

Op een zomerse dag in de maand juni van het jaar 1920 besprak pastoor E. Bleijenbergh het wel en wee van de parochie en de school met het hoofd van de jongensschool, meester J. Baeten. Hij bracht de wens naar voren om in de parochie Wouw een afdeling van het Wit-Gele Kruis op te richten. Gezien de ervaring in andere parochies, twijfelde hij er niet aan, dat ook in de parochie Wouw belangstelling hiervoor zou zijn.

Meester J. Baeten was bereid aan dit plan zijn medewerking te verlenen. Om dit idee uit te voeren was een gebouw nodig, verpleegmateriaal en een wijkverpleegster.

De pastoor zou vanaf de preekstoel de oprichting afkondigen en tevens meedelen, dat er een geldinzameling zou worden gehouden. Voor de organisatie van die collecte werd Ant. van Oers gevraagd. Hij was op dat moment directeur van de Wouwse Coöperatieve Landbouwvereniging en ook secretaris van het kerkbestuur. Mede daardoor werd Ant. van Oers de eerste secretaris-penningmeester van het Wit-Gele-Kruis in Wouw, terwijl J. Baeten de eerste voorzitter werd.

Het idee van de pastoor kreeg veel bijval en de collecte leverde, dankzij diverse vrijwilligers, een bedrag van ruim f 2000,- op. Dat bedrag was voldoende om de eerste inrichtingskosten te betalen.

Een echt wijkgebouw was er nog niet, maar men kreeg de beschikking over een lokaal bij de zusters van de meisjesschool in Wouw. Het enige wat nog ontbrak was een wijkverpleegster. Met de eerwaarde zusters van het R.K.Gasthuis "Alles voor Allen" te Breda werd hierover onderhandeld. Met als resultaat dat een overeenkomst werd gesloten voor twee jaar met de congregatie van deze zusters Franciscanessen. Zuster Calista werd de eerste wijkverpleegster in Wouw. Zij vond onderdak in de R.K. Vacantiekolonie in Heerle en zij begon op 1 juli 1920 met haar werkzaamheden. Natuurlijk was het bestuur inmiddels gestart met activiteiten om leden voor de kruisvereniging te werven. Naar gelang het inkomen werd er contributie

4

geheven die lag tussen de één en vijf gulden per jaar. Verschillende leden gaven vrijwillig wat meer en het Wit-Gele-Kruis, met als ondertitel 'R.K. Vereniging voor Volksgezondheid en Ziekenverpleging parochie Wouw' begon uiteindelijk met 422 leden. Die betaalden samen een bedrag van f 824,80 aan contributie. Er werd ook een definitief bestuur samengesteld met J. Baeten als voorzitter en Ant. van Oers als secretaris-penningmeester. Als leden kwamen in het bestuur Adr. van Akkeren uit Moerstraten en J. Laurijssen, Jos Luijks en G. Vos uit Wouw. Hierbij moet opgemerkt worden dat een bestuurslid uit Moerstraten niet zo vreemd was, want in 1920 behoorde Moerstraten nog tot de parochie Wouw.

Het eerste verenigingsjaar

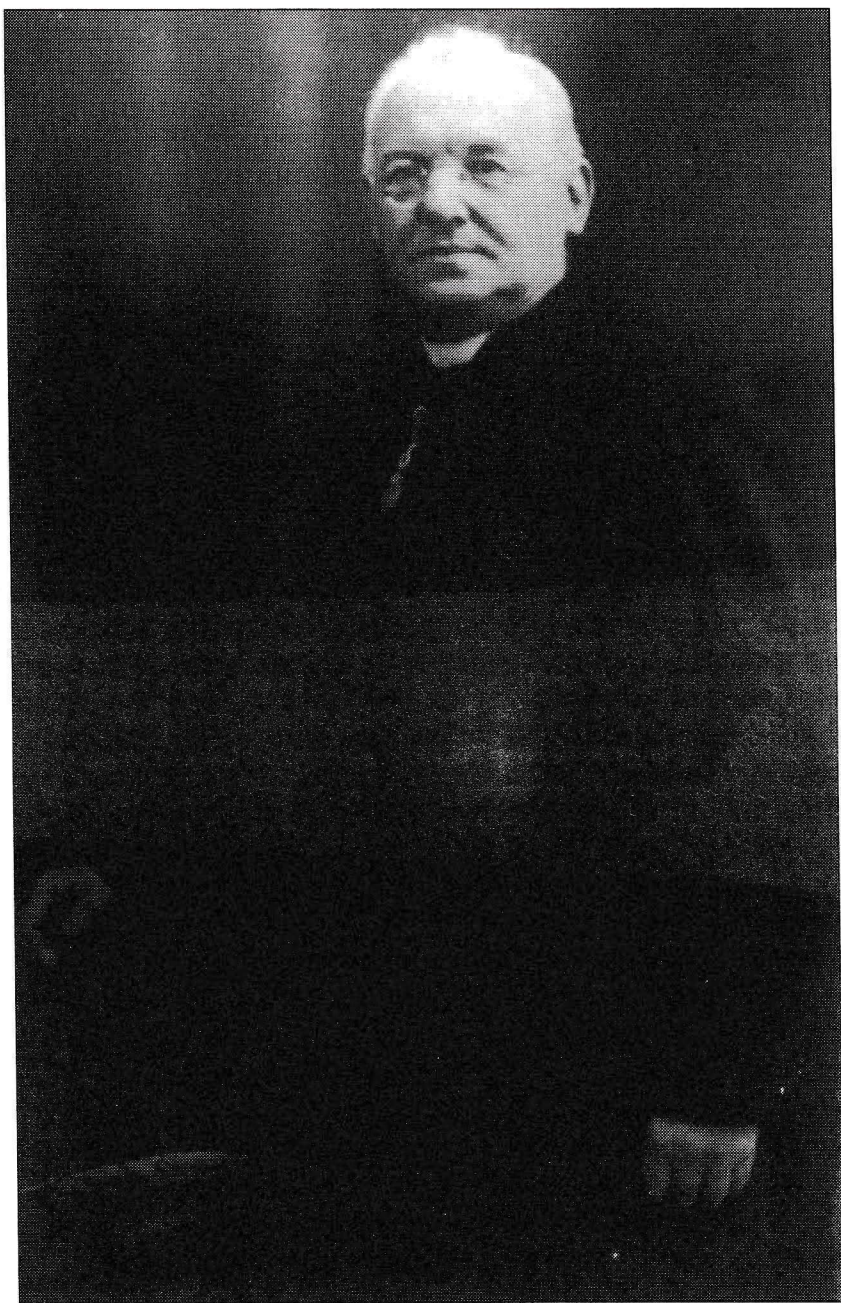
Het eerste verenigingsjaar begon dus met 422 leden. In de loop van het jaar werden enkele wanbetalers van de ledenlijst afgevoerd. Er waren ook enkele personen die zich voor directe verpleging meldden, ondanks het feit, dat ze nog geen lid waren. Doordat ze driemaal de jaarcontributie betaalden, werden ze direct geholpen. Aan het eind van het eerste verenigingsjaar was het ledental opgelopen tot 444.

De gemeenteraad van Wouw bleef niet afzijdig staan en besloot een subsidie te verlenen van tweehonderd gulden. De gemeenteraad van Roosendaal en Nispen stelde een bedrag van vijftig gulden beschikbaar, dat vanwege het feit dat delen van de parochie Wouw in de gemeente Roosendaal en Nispen lagen. Het kerkelijk armbestuur van Wouw schonk tenslotte nog honderd gulden.

En toen het geld bijeen was, kon aan de inrichting begonnen worden. Aan het begin van het eerste jaar waren de noodzakelijke verplegingsmiddelen aanwezig. Daarnaast werden een ledikant, een brancard, wollen en katoenen dekens, beddengoed en verbandartikelen aangeschaft.

De eerwaarde zuster Calista zat zeker niet stil. Uit het jaarverslag blijkt dat ze 2006 huisbezoeken aflegde en in het lokaal van de meisjesschool ontving ze nog 74 bezoekers. Ze verpleegde 55 zieken.

Ook het uitlenen van materiaal kwam langzaam op gang. Zo werden acht windkussens, vier medicijnglaasjes, zeven drinkbekers, twaalf oogverbanden, dertien ondersteken, drie sputumpotjes, drie ruststoelen, twee

Pastoor E. Bleijenbergh nam het initiatief om ook het dorp Wouw een eigen Wit-Gele Kruisvereniging te geven. (Fotocollectie Chr. van Oers-Wouw)

urineschuitjes, zes urineflessen, één armband, één ijszak, één warmwaterzak, twee bedzeiltjes, vier ledikanten met matrassen en kussens, vier lakens, drie hemden, drie borstrokken, tien handdoeken, tien zakdoeken, twee slopen, acht nachtijkjes en tien nachtmutsen uitgeleend. Wie dit leest krabt zich misschien wel eens achter de oren, als hij leest welke vreemdsoortige artikelen uitgeleend werden.

Naast al deze artikelen in de verzorgende en verplegende sector, werden ook artikelen uitgeleend die nodig waren voor de toediening van de sacramenten van de stervenden. Er werden ook enkele artikelen geschonken: één windkussen, vele linnen hemden en veel gebruikt linnen. En als bewijs van erkentelijkheid ontving de zuster in de loop van het jaar voor het Wit-Gele-Kruis van allerlei goede gevers een bedrag van f 134,=.

Maandblaadjes

Van het algemeen secretariaat ontving men maandelijks tweehonderd 'vliegende blaadjes'. Die werden op zondag aan de kerkdeur uitgedeeld. De blaadjes bevatten nuttige tips over de gezondheidsleer en de ziekenverpleging. Het bestuur drong er bij alle volwassenen op aan om met aandacht de blaadjes te lezen en ze daarna goed te bewaren. Door het Algemeen Secretariaat werd ook een maandelijks tijdschriftje uitgegeven. Een abonnement op dit tijdschrift kostte slechts één gulden per jaar en daarom abonneerden veel mensen zich hierop. Het maandblad gaf ook voorlichting op het gebied van gezondheidszorg en ziekenverpleging.

Het bestuur besloot medewerking te verlenen aan de verkoop van 700 bloempjes ten bate van de stichting van een R.K. Vroedvrouwenschool. Een tiental jonge dames ('bloempjes') was bereid de verkoop op zich te nemen en bracht de bloempjes aan de man. Terecht merkte de secretaris-penningmeester van het bestuur op, dat geen "marktjood" hen dit zou verbeteren! Dankzij de medewerking van pastoor Loonen van Wouwse Plantage verkocht men daar 200 stuks. De totale opbrengst van de bloempjes werd daardoor f 87,=. Dit bedrag ging naar het Algemeen Secretariaat.

Naast het actieve kruiswerk werd ook in de voorlichtende sfeer iets ondernomen. Door zuster Van Kerkoerle werd in april 1921 een cursus van zes lessen gegeven over babyverzorging. De animo hiervoor was in het begin

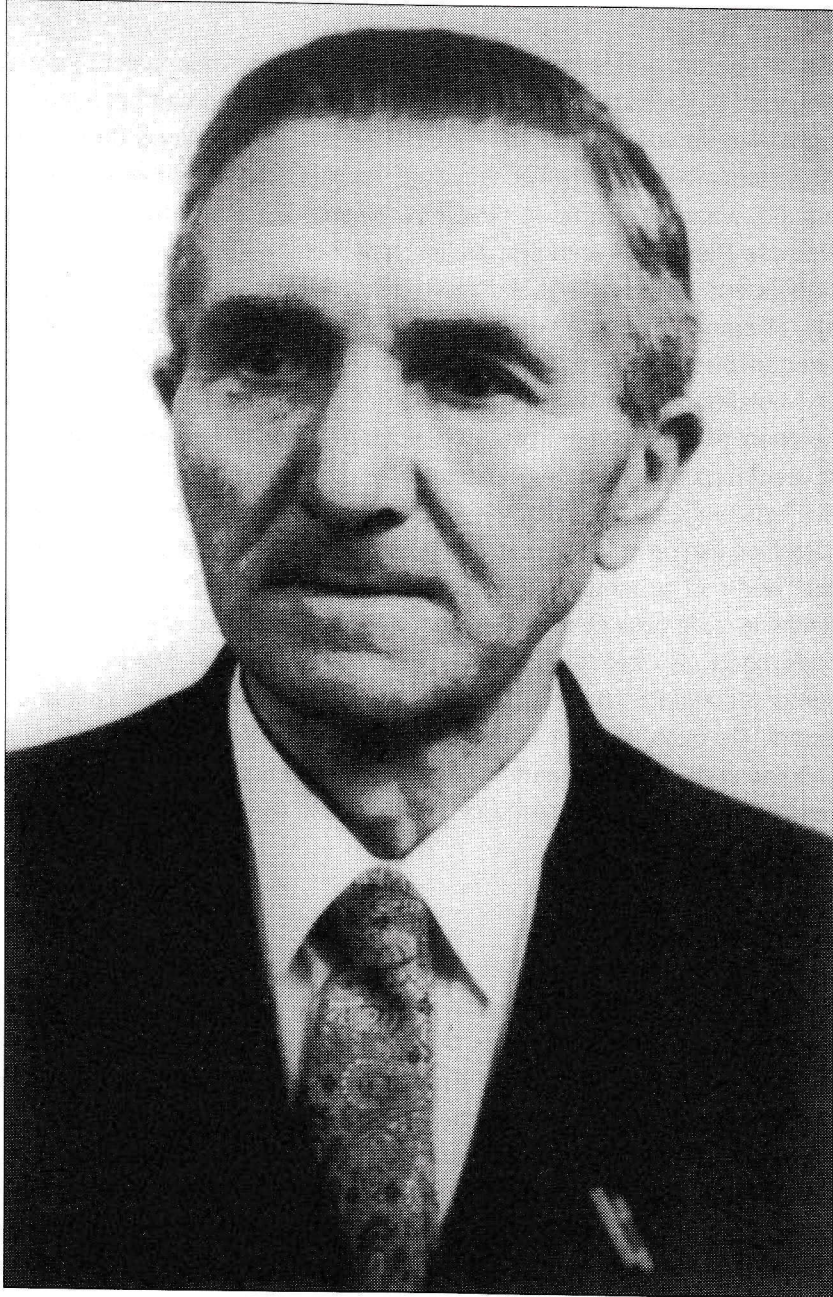
4

zeer gering maar door actie van verschillende personen met name de pastoor en kapelaans kwam de belangstelling (gedwongen?) op gang. De cursus startte uiteindelijk met twintig personen. En de eerste les werd geopend door de pastoor, geestelijk adviseur van het Wit-Gele-Kruis. De moeders bezochten trouw de cursuslessen en waren erg tevreden over de inhoud.

In de loop van het jaar 1921 vreesde men, dat zuster Calista Wouw zou gaan verlaten. Door verschillende personen werd actie ondernomen om deze verpleegster te behouden. Zij stond bekend om haar grote toewijding en zorg en was bij de mensen erg gezien. Voorlopig bleef zij voor de afdeling behouden. Maar na twee jaar vertrokken alle zusters van de R.K. Vacantiekolonie naar het moederhuis en ook 'onze' zuster Calista, zodat het bestuur genoodzaakt was naar een andere verpleegkundige uit te zien!

Huize Sint Joseph

Er werd nu onderhandeld met de zusters van het Sint Catharinagesticht uit Bergen op Zoom met als resultaat dat een overeenkomst werd aangegaan voor een termijn van zes jaar. De eerste wijkverpleegster, die met haar werkzaamheden in Wouw en Moerstraten begon, was zuster Johanna. Zij vestigde zich in de R.K. Vacantiekolonie in Heerle, maar niet voor lang. In 1923 ging deze vakantiekolonie over in andere handen en noodgedwongen vond nu de verpleging plaats vanuit het moederhuis in Bergen op Zoom. De zusters waren slechts enkele uren per dag actief in de wijkverpleging. Die ondervond hiervan veel nadeel en het bestuur nam contact op met de bisschop van Breda. Deze adviseerde om te proberen de zuster onder te brengen bij de zusters van de meisjesschool. Mocht dit plan falen dan was de bisschop bereid zijn medewerking te verlenen aan een door het bestuur geopperd plan een zusterhuis te stichten in de oude pastorie aan de Bergsestraat. Het kerk- en armbestuur had daarvoor al medewerking toegezegd. Al snel bleek dat het plan om onze wijkzuster te huisvesten bij de zusters van de meisjesschool niet uitvoerbaar was. Het bestuur nam daarom contact op met de overste van het Sint Catharinagesticht in Bergen op Zoom. De onderhandelingen hadden een prettig verloop. Daarbij bleek, dat ook in Wouwse Plantage een afdeling van het Wit-Gele-Kruis gewenst

Antoon van Oers was de eerste secretaris van het Wit-Gele kruiswerk in het dorp Wouw. (Fotocollectie: Chr. van Oers)

was en daarom stelde het bestuur zich in verbinding met pastoor Loonen. Wouwse Plantage kreeg korte tijd later ook een afdeling van het Wit-Gele-Kruis. Aan de voorwaarde van moeder overste, dat in Wouw nu minstens vijf zusters moesten samenwonen, werd voldaan. Er kwamen inderdaad vijf zusters, waarvan er drie in de wijkverpleging actief waren. In Wouw en Wouwse Plantage kwam één zuster, terwijl Heerle en Moerstraten gezamenlijk een wijkverpleegkundige kregen. Mocht één van de zusters ziek zijn, of nam het werk in een bepaalde wijk zodanig toe, dat één zuster dit niet aankon, dan sprongen ze elkaar bij.

Een belangrijke voorwaarde was nog dat er voldoende geld was om het kruiswerk en het convent in stand te houden. Er werden onderhandelingen gevoerd tussen het gemeen-tebestuur, het kerkbestuur en het armbestuur. Het bestuur van het Wit-Gele-Kruis wilde de wijkverpleging in de vier parochies van de gemeente Wouw tot volle wasdom laten komen en daarvoor was een gebouw binnen de gemeente noodzakelijk. Het kerkbestuur stelde de oude pastorie in de Bergsestraat gratis ter beschikking, alleen het onderhoud van het gebouw kwam voor rekening van het bestuur. Het gemeentebestuur en het armbestuur stonden jaarlijks tot een flink bedrag garant. De oude pastorie kreeg de naam "Huize Sint Joseph", omdat het gebouw in de maand maart - immers toegewijd aan sint Jozef - van 1923 werd betrokken. Toen bisschop P. Hopmans in mei 1925 het huis bezocht was hij zeer tevreden.

De Wijkverpleegsters

In de eerste 25 jaar van het Wit-Gele-Kruis werk waren verschillende zusters actief. Zuster Calista van de congregatie van de zusters Franciscanessen van het R.K.Gasthuis "Alles voor Allen" uit Breda was de eerste wijkverpleegkundige. Toen de Franciscanessen in 1922 Heerle vaarwel zegden, namen de zusters van het Catharinagesticht uit Bergen op Zoom hun werk over.⁽¹⁾ Later kwamen ondermeer zuster Johanna en zuster Gerarda, die later overste werd van het "Catharinagesticht". Zuster Gregoria, was ongeveer 12 jaar werkzaam in onze parochie, voor zuster Assisia duurde deze periode minder lang omdat ze naar de missie vertrok. En dan waren er nog zuster Antonine en zuster Donata. Zij verpleegden niet alleen

Hoofdonderwijzer J. Baeten was een van de pioniers van het Wit-Gele Kruiswerk in Wouw. Hij was ook de eerste voorzitter. (Fotocollectie Chr. van Oers-Wouw)

zieken, maar sprongen ook bij in arme gezinnen, stonden de stervenden bij en probeerden troost te brengen in families.

Activiteiten

Naast het gewone wijkwerk werden ook andere activiteiten ter hand genomen. Al in 1922 werd er op het gebied van de tuberculosebestrijding actie ondernomen in de gemeente Wouw, met steun van rijk en gemeente. Patiënten werden verpleegd in sanatoria dankzij bijdragen van diverse personen en instanties. Voor sommige patiënten werden ligtenten geplaatst en er werden versterkende middelen gegeven. In 1945 waren er 5 barakken voor deze t.b.c.-patiënten te huur.

In 1925 werd een begin gemaakt met deelname aan het consultatiebureau voor zuigelingen te Bergen op Zoom. Het vervoer gebeurde samen met de afdeling Heerle-Moerstraten door middel van een veertiendaagse busdienst. Toen de belangstelling sterk toenam, raakte het consultatiebureau in Bergen op Zoom overbelast. In 1933 werd daarom begonnen met een eigen consultatiebureau. Om de veertien dagen hield een kinderarts in Wouw zitting. In Moerstraten werd maandelijks spreekuur. Die kinderarts kostte het Wouwse hoofdbestuur 150 gulden per jaar.

In 1928 werd op verzoek en op kosten van het gemeentebestuur in één van de bijgebouwen van "Huize Sint Joseph" een inrichting voor sectieonderzoek gemaakt. Bij een ongeval met dodelijke afloop kon de overledene hier worden opgebaard.

In 1933 werden de leden in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan een verzekering tegen operatie- en ziekenhuiskosten. De Federatie had daarvoor een collectief contract afgesloten met het Eerste Nederlandse Middenstandsziekenfonds in Den Haag.

In 1935 werd voor de eerste maal een moedercursus georganiseerd. Hiervoor bestond veel belangstelling. De jonge moeders hoopten hierdoor kennis en ervaring op te doen. In datzelfde jaar werd er een cursus gegeven voor plattelandsvrouwen. De deelname hieraan was bevredigend en het resultaat bemoedigend.

In 1936 werd op medisch advies een hoogtezon aangeschaft. Als een dokter vond dat een patiënt bestraald moest worden, kon dat voortaan ter

Harle 1924

Aldus opgemaakt te Wouwen den 23 Juni 1900 en twintig.

Het Bestuur van het Wit Gele Kruis

Het Bestuur der

Afdeeling Parochie Wouw.

Congregatie.

Jaarw. Comité.

Winkel Synod. Leids
alg. Wink.

Winkel Melanop. Wouw
Wouw

A. Oers

den 1900

Gesien en goedgekeurd
door ons, Presidens van
Papredas, 3 Juli 1920

W. J. Hoymans

Een kopie van de bladzijde waarop het bestuur van het Wit-Gele kruisafdeling Wouw en de zusters hun handtekeningen zetten onder de overeenkomst voor een wijkverpleegster. (Collectie Chr. van Oers-Wouw).

plaatse gebeuren. Daardoor konden bovendien kosten en tijd bespaard worden. Behandeling voor de Wouwse leden was kosteloos en de andere afdelingen konden tegen een billijk tarief de hoogtezoon gebruiken. Dat betekende wel extra werk voor onze wijkzuster!

In 1938 kwam het bericht, dat er plannen bestonden bij het bestuur van het Catharinagesticht om een nieuw gebouw weg te zetten om de zusters te huisvesten. Het gebouw zou ook gebruikt kunnen worden als verpleeghuis en opvang van de ouderen uit onze omgeving.

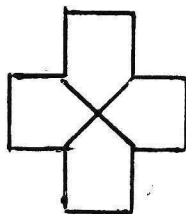
Er was al grond aangekocht in het dorp Wouw vlakbij "Huize Sint Joseph" in de Plantagebaan. In de eigen parochie konden dan ouderen hun levensavond slijten in dit bejaardenhuis. Met grote vreugde werd hiervan kennis genomen en het Wit-Gele-Kruisbestuur haakte hierop in. De plannen gingen echter niet door. Alleen ingewijden weten waarom! In 1945 werd begonnen met een cursus voor kraamverzorgsters. Zuster Donata richtte hiervoor een apart bureau op, waardoor efficiënter werken in de vier parochies in de gemeente mogelijk werd.

Jubileum

In de tuin van "Huize Sint Joseph" vond op zondagmiddag 8 juli 1945 de zilveren jubileumviering van de Wouwse afdeling van het Wit-Gele-Kruis plaats. Vele genodigden en leden waren aanwezig toen secretaris-penningmeester Ant. van Oers iedereen verwelkomde. De functie van voorzitter was op dat moment vacant, omdat voorzitter J. Baeten was overleden ten gevolge van het oorlogsgeweld. Vanaf het begin had hij gewerkt voor het Wit-Gele-Kruis en er soms zelfs zijn nachtrust ervoor opgeofferd. Antoon van Oers memoreerde de werklust en doortastendheid van de overleden voorzitter. Als eerbetoon werd het portret van J. Baeten naast dat van oprichter pastoor E. Bleijenbergh gehangen, voorzien van het onderschrift "voorzitter van het Wit-Gele-Kruis - 1 juli 1920 - 28 februari 1945".

De bewoners van "Huize Sint Joseph" en de oud-wijkverpleegsters ontvingen bij dit jubileum een extra traktatie en moeder overste moet bij die gelegenheid uitgeroepen hebben: "Met Sinterklaas hebben we nog nooit zoveel ontvangen!"

Van 1 juli 1943 tot 1 juli 1944 werden 3633 bezoeken afgelegd en ontving

"WIT-GELE-KRUIS"

R.K. VERENIGING VOOR
VOLKSGEZONDHEID EN ZIEKENVERPLEGING
Afdeling: Parochie Wouw

BEWIJS VAN LIDMAATSCHAP

VOOR HET VERENIGINGSJAAR 1961

VOOR

ONTVANGEN DE CONTRIBUTIE:

1e HALFJAAR F 5,-
2e " F 5,-
INNINGSKOSTEN

Th. A. J. M. Wolters, Geestelijk Adviseur.
J. M. de Vet) Medisch Adviseurs
H. Voermans)

Mr. P. L. Nooren, Voorzitter.
A. van Oers, Secr. Penn.

DRUK L. HONTJEV. DEUREN
ROOSENDAAL

Het bewijs van lidmaatschap zoals dat jarenlang door de Wit-Gele-kruisafdeling Wouw aan de leden werd afgegeven. (Collectie Chr. van Oers-Wouw).

de zuster 3940 bezoekers in de kliniek. Aan 302 gezinnen werden 454 artikelen in bruikleen gegeven. Hierbij kwamen nog 1010 bezoeken voor de zuigelingenverzorging en 639 voor de t.b.c.-bestrijding. De hoogtezoon werd voor 7 patiënten gedurende 53 uur gebruikt.

In vergelijking met 1921 kunnen we concluderen dat er een grote toename van de werkzaamheden van de wijkverpleegster was. Daarnaast steeg ook het aantal leden van 422 naar 652.

Ook een aantal bestuursleden hielden het lang vol. In 1945 vierden 5 mensen het zilveren jubileum: Adr. van Akkeren uit Moerstraten en J. Laurijssen, Jos Luijckx, Ant. van Oers en G. Vos uit Wouw. G. Vos besloot na de jubileumviering om gezondheidsredenen zijn bestuursfunctie op te geven.

Wouw, juni 1998.

Christ. van Oers.

Noten

1. Huize Sint Catharina in Bergen op Zoom, in de volksmond het "Katrientje" genaamd, leverde in het verleden veel Wouwse wijkverpleegsters. Het instituut werd 115 jaar geleden gesticht door de zusters Franciscanessen. Het is nu een verzorgingshuis met 240 bewoners, 43 aanleunwoningen, 27 plaatsen voor de dagverzorging en er werken 230 medewerkers. Huize Sint Catharina biedt tevens huisvesting aan een gemeenschap van 40 oudere religieuzen, met een erkenning voor 23 kloosterverzorgingsplaatsen. Een groep van 70 vrijwilligers verleent hulp en ondersteuning bij een groot aantal activiteiten.

Bijlage

Financieel overzicht over het jaar 1920.

Ontvangsten:

Giften	fl. 2.112,42 ½
Contributie	" 824,80
Bijdragen aan zuster	" 134,--
Subsidies	" 258,85
Kassier beschikt	" 185,--
Terugbetaalde onkosten	" 41,90
Diversen	" 163,10

Totaal	fl. 3.720,07 ½
--------	----------------

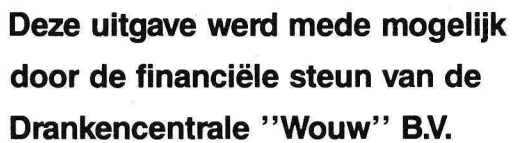
Uitgaven:

Exploitatiekosten	fl. 629,63
Oprichtingskosten	" 1.454,38 ½
Stortingen bij kassier	" 1.560,--
Contributie Alg.Secretariaat	" 41,60
Diversen	" 30,--

Sub-totaal	fl. 3.715,61 ½
------------	----------------

Kassaldo per 30-6-1921	" 4,48
------------------------	--------

Totaal	fl. 3.720,07 ½
--------	----------------

Kerkhof slikken

Hildernisse en